

Albániában jártam

(Ott hallottam ezt a történetet)

Élt a XV. század elején az albániai Kruja várában egy Kasztrióta János (*Gjon Kastrioti*) nevű földesúr. A példás életet élő ortodox családot az Úr öt csodálatos lánnyal és négy daliás fiúval ajándékozta meg. A legkisebb György (*Gjergj*) 9 éves korában, 1421-ben a török szultán janicsáriskolájába Edirnébe nyert felvételt. (*Csak 1453 után lett Konstantinápoly Isztambul néven a török birodalom fővárosa.*) Kasztrióta Györgynek az albán keresztény ifjúnak, természetesen teljesítenie kell a janicsáriskola felvételi követelményeit, tehát Sándor (*Iskander*) néven iszlamizál, teljesítve annak „technikai” követelményeit is. (*A név választásából is kitűnik, hogy már akkor a makedón világhódító Nagy Sándor volt a példaképe.*)

A janicsáriskola a jelenlegi bentlakásos, előkészítővel kiegészített honvédelmi és közigazgatási technikum elődjének tekinthető. A diákok húzószámban a keresztény ifjúból került be, akiket kezdetben kis-ázsiai családoknál neveltek törökké. (*Már akkor, a gyermekváros helyett nevelőszülő hálózat működött. Nincs új a Nap alatt!*) Itt tanulták meg a nyelvet, a szokásokat és a muszlim vallás alapjait. (*Lehet, hogy az iskolaéretleneket manapság is valami hasonló módon kellene a társadalom hasznos tagjává tenni?*) Az előkészítő évek után, az iszlamizáltakat az echte török ifjakkal együtt a *benktasi dervisek*, a mai fogalmak szerinti **duálisképzésben** részesítették. (*Akárcsak manapság az Audi, vagy a Mercedesz gyárakkal szerződött oktatási intézményekben. Az „átkosban” duálisképzés folyt az összes nagyvállalati iskolában.*)

A janicsáriskolákban voltak elméleti tárgyak:

- anyanyelv és irodalom (török és arab),
- élő idegen nyelvek: görög, olasz,
- nyelvi fakultáció: latin, német,
- hittan: a korán tanításának alapos ismerete,
- zene,
- individuális, rituális tánc (*az alkohol és hasis kábulatának pótlására*).
- **Etikát** viszont **nem** tanultak!

Voltak gyakorlati tárgyak:

- harcászat: menetelés, lovaglás, bajvívás, várostrom,
- rendvédelem: felkoncolás, lefejezés, karóbahúzás,
- közgazdaságtan: rekvirálás, rabszíjra fűzés, rabszolga kereskedelem.

Híres volt a janicsáriskola rendgyakorlatairól:

- feltétlen engedelmesség és fájdalomtűrés,
- nélkülözés,
- a közösségi szellem és a vallási fanatizmus besúlykolása.

Az előbbre járók, most úgy mondanánk a felsőbb évesek a duálisképzés módszertana alapján „élesben” is bizonyították rátermettségüket:

- portyázásban,
- falu felperzselésben és kifosztásban,
- várostromban.
- Az élő idegen nyelv gyakorlás kedvelt formája volt a rabvállatás, melyet az eminenseknél egy kis megbecstelenítés is követhetett, szakoktatói dicséret gyanánt.

A végzetek a **janicsár aga** parancsnokság alá rendelt hadtestbe kerültek. A janicsár aga tagja volt a dívánnak (*államtanácsnak*), tehát legalább államtitkári beosztásnak felelt meg. A hadtest egészen a csúcsig, vagyis Szulejmán koráig csak az szultán személyes vezérlete alatt tartozott háborúba vonulni. Ebben az időszakban ez a elit, gyalogos zsoldos-alakulat 20.000 főből állt. „Züllésük” Szulejmán halálával, (1566) kezdődött meg. Ezután már házasodtak, majd megszűntek a szigorú janicsáriskolák. (*Akárcsak nálunk a technikumok.*) A csókosok, vagyis a janicsárok fiai kerültek apjuk helyére a hadtestbe. Ami szultán gyilkosságba, gyújtogatásba, a hárem hölgyek teherbevitelébe torkollott. (*Ezt mai magyar liberális közoktatásban tanárveréssé, grafitivá, „kendermagos” és/vagy „szivárványos” életszemléletté fordítanám. Habár az utóbbiak kérkedve kerülnek az ellenkező neműeket.*) Végül is 1826-ban a szpáhi lovasság segítségével szétkergették a janicsár alakulatokat.

Ha már mindenképpen hasonlóságot keresünk a mai közoktatással, akkor az azonosságot sugallja a janicsár aga államtitkári beosztása. A magyarországi iskolák – 13 év híján 200 év múlva – megvalósított államosítása azonban, éppen ellentétes folyamat a janicsáriskolák megszüntetésével. A fermánnak (*szultáni parancsnak*), melyben megszüntetik a benktasi dervisek rendjét, pedig az 1700/2012.(XII. 29.) számú kormányhatározat lehetne a szinonímája. (*Utóbbi, „A közszférában alkalmazandó nyugdíjpolitikai elvek” címet viseli.*) A janicsárságot és iskoláit szétverő szpáhi lovasság megfeleltetése annyira triviális, hogy le se kell írnom a nevüket.

Térjünk vissza a XV. század elejére, mikor is hősünk Sándor, valószínű „évfolyam elsőként” befejezte tanulmányait és szolgálatba állt, szülőhazája Albánia területén. Fénysebességgel haladt a ranglétrán felfelé, és 1443-ra II. Murád szultán ezredessé (*egyesekek megítélése szerint tábornokká*) nevezte ki. Az ilyen rangú katonatisztek a törökben **bég** névvel illették, tehát főhősünk innen viseli a **Szkander bég** nevet. (*A róla elnevezett igen kellemes aromájú konyakra még több száz évet, egészen 1967. szeptember 1-jéig kellett várni. Az én életemben is mérföldkő ez a dátum. Ugyanis ezen a napon adták rám Cegléden, az „Újmagyar Janicsáriskolában” az „angyalbőrt”, és ahogy azt már többször, több helyen is említettem volt, az ott leszolgált 334 nap nélkül kevésre vittem volna az életben.*)

Szkander bég nemzetközi hírnevét, (*mint, anno Saul százados is*), egy áruházzal alapította meg. Az 1443. november 3-i **nisi** csatában seregtestével dezertált, majd közokirat hamisításra kényszerítette a szultán titkárát. A hamis fermánnal „hivatalosan” átvette a családi sasfészek **Kruja** várának parancsnoki és szandzsák kormányzói (*szandzsák bég = egy lófarkas zászlós*) címet. De ez még semmi! Még novemberben felvette az Albánia fejedelme címet is, és karácsonykor újra megkeresztelkedett. (*Ezt azonban történészek már **nem** nevezték el a damaszkuszi út mintájára krujai útnak.*)

Kasztrióta György a következő évben összehívta a viszálykodó albán hadurakat, törzs és nemzetségfőket, megszervezte a Porta elleni albán ellenállást: a Lezhai Ligát.

Szkander bég természetes szövetségese Hunyadi János volt, hiszen dezertálásával nagyban hozzájárult Hunyadi győzelméhez Nisnél. Az 1444-es várnai csatát azonban lekéste (*Brankovics Györgyre hivatkozva*), így a keresztény koalíció vereséget szenvedett. Többek között I. Ulászló magyar-cseh király is meghalt.

Az 1448-as második rigómezei csatát is Brankovics Györgyre hivatkozva késte le Szkander bég, így itt sem realizálódott az albán-magyar fegyverbarátság. (*Mint közismert Hunyadinak ez volt a legnagyobb török ellenes kudarca.*)

A krujai vár bejárata

A hős várvédők Szkander béggel az élen

A győzelmen felbuzdult II. Murád 1450-ben a krujai sásfészek ellen indult. Azonban 100 ezer fős seregével májustól októberig 20 ezres veszteség árán sem tudta bevenni a várat. *(Ez volt az albánok „Krujai csillagok”-ja.)* A csúfos kudarcot II. Murád csak pár hónappal élte túl. Fia, II. Mehmed meg békét kötött az albánokkal.

Szkander bég szobra Tirana főterén

(A háttérben a Nagy Mecset, egy felhőkarcoló és egy minisztérium)

Gyászos év volt az 1456-os Szkander bég számára:

a) Megszületett János (*Gjon*) fia, és mivel legjobb tábornoka, unokaöccse Hamza Kasztrioti felfogta, hogy nem ő lesz az utód, dezertált a törökhöz. *(Ezért lett volna fontos a hittan mellett az etika óra is a janicsáriskolában.)*

b) Ősszel a nándorfehérvári diadal után Hunyadi János pestisben meghalt. Így az annyira várt közös albán-magyar török ellenes hadjárat örökre elmaradt.

c) Szkander bég legnagyobb felbujtója II. Pius pápa is „bekattant”. Mivel a kormányok, a királyok mind lemondták részvételüket a tervezett keresztes hadjáratban, a pápa felajánlotta II. Mehmednek, hogy megkereszteli. Az elképzelés jó volt, mert a röhögő-görcsbe a szultán majdnem belehalt. *(Végül az Úr megkönyörült az idős, agyalágyult pápán, és 1464 nyarán magához szólította.)* Az új pápa, II. Pál már racionálisabb államférfiú volt. Felfogta, hogy csak szavakkal nem lehet megfékezni az iszlámhódítást, ezért Ő egy pápailag megáldott „csudakardot” és sisakot küldött Kasztrióta György albán fejedelemnek a lezhai táborba. Inkább küldött volna kinint, mert Szkander bég 1468. január 17-én maláriában halt meg.

Utódlásán az albánok összekaptak. 1478-ig mindent lazán, *(közte Kruja várát is)* elfoglalták a törökök és ott maradtak Albániában 450 évig. *(Nekünk, magyaroknak egy rossz szavunk sem lehet, mert csak 3x150 év = 450 évvel!)*

A kép önmagáért beszél

Epilógus:

Végig gondolva a történetet, eléggé elkésérítő, hogy Hunyadi Jánosról a nyugati kereszténység megmentőjéről, a nándorfehérvári győzőről, csak egy székletlágylító „**Hunyadi János keserűvíz**”-re futotta. Míg egy helyi, krujai konfliktusból győztesen kikerülő „Dobó2 Györgyről” egy valóban fejedelmi ital, a **Skanderbeu Brandy** kerül elnevezésre. Ideje lenne már, valami hungarikumot, – nemzetünk, eme valóban határokon túl mutató hősről – elnevezni. Először „Hunyadi János rezsicsökkentés”-re gondoltam, de a névadó habitusához, a vesztes várnai és rigómezei csata utáni újbóli felálláshoz jobban illene a „Hunyadi János devizahitel konszolidáció”.

Budapest, 2014. augusztus 2-a. *(Pontosan 46 évvel a ceglédi „Nagy Iskola” befejezése után.)*

*lacibacsi,
tart. mk. őrm., na jó:
Horváth László Ferenc dr.*